

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC

NGUYỄN THỊ TÀI

NHÂN VẬT NỮ TRONG VĂN XUÔI
CỦA HỒ THỦY GIANG

Chuyên ngành: Văn học Việt Nam

Mã số: 60 22 01 21

LUẬN VĂN THẠC SĨ
NGÔN NGỮ VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Trần Thị Việt Trung

Thái Nguyên - 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu trích dẫn đều có nguồn gốc rõ ràng. Các kết quả nghiên cứu trong luận văn đều trung thực và chưa từng được công bố ở bất kỳ công trình nào khác.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2017

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Tài

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành luận văn thạc sĩ này, tác giả xin trân trọng cảm ơn Ban Giám hiệu, Khoa Sau đại học, Khoa Văn – Xã hội, Trường Đại học Khoa học – Đại học Thái Nguyên và các Thầy, Cô giáo đã trực tiếp giảng dạy, giúp đỡ trong suốt quá trình học tập.

Đặc biệt, tác giả xin được bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới giảng viên hướng dẫn: PGS.TS Trần Thị Việt Trung đã luôn tận tình hướng dẫn, chỉ bảo trong suốt thời gian tác giả nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Cuối cùng, xin gửi lời cảm ơn đến gia đình, người thân, bạn bè và đã giúp đỡ, động viên, tạo điều kiện để tác giả hoàn thành luận văn.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2017

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Tài

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử vấn đề	3
3. Đối tượng và mục tiêu nghiên cứu	7
4. Nhiệm vụ và phương pháp nghiên cứu	8
5. Phạm vi nghiên cứu	9
6. Cấu trúc của luận văn	10
7. Đóng góp của luận văn	10
CHƯƠNG I. VĂN XUÔI THÁI NGUYÊN VÀ NHÀ VĂN HỒ THỦY GIANG	11
1.1. Khái quát về văn xuôi Thái Nguyên thời kỳ hiện đại	11
1.2. Vài nét về nhà văn Hồ Thủy Giang	15
1.3. Quan niệm về việc phản ánh cuộc sống, con người trong sáng tác văn chương của nhà văn Hồ Thủy Giang	20
Tiểu kết	30
CHƯƠNG II. NHÂN VẬT NỮ TRONG VĂN XUÔI HỒ THỦY GIANG - MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM VỀ NỘI DUNG	31
2.1. Cơ sở lý luận và thực tiễn	31
2.1.1. Khái niệm “Nhân vật” trong sáng tác văn học	31
2.1.2. Vài nét khái quát về nhân vật phụ nữ trong văn xuôi Việt Nam thời kỳ hiện đại	32
2.2. Một số đặc điểm về nhân vật nữ trong văn xuôi Hồ Thủy Giang	36
2.2.1. Những người phụ nữ với vẻ đẹp khỏe khoắn, tự tin và mạnh mẽ	37

2.2.2. Những người phụ nữ có số phận bất hạnh – nỗi ám ảnh trong văn xuôi Hồ Thủy Giang	47
Tiểu kết.....	59
CHƯƠNG III. MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM VỀ NGHỆ THUẬT XÂY DỰNG NHÂN VẬT NỮ TRONG VĂN XUÔI CỦA HỒ THỦY GIANG	61
3.1. Nghệ thuật miêu tả ngoại hình nhân vật	61
3.1.1. Những người phụ nữ lao động nghèo vùng trung du và miền núi	61
3.1.2. Những người phụ nữ trí thức thời hiện đại	66
3.2. Nghệ thuật miêu tả tâm lý nhân vật	71
3.2.1. Độc thoại nội tâm.....	71
3.2.2. Ngôn ngữ đối thoại của nhân vật	75
3.3. Ngôn ngữ nghệ thuật.....	78
3.3.1. Ngôn ngữ mang tính bình dân thể hiện rõ tính cách và phẩm chất của nhân vật	80
3.3.2. Ngôn ngữ mang màu sắc địa phương, đậm tính vùng miền	83
3.3.3. Ngôn ngữ giàu tính biểu cảm và sử dụng linh hoạt các biện pháp tu từ.....	85
Tiểu kết.....	87
KẾT LUẬN	89
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	92

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

1.1. Hồ Thủy Giang là một cây bút văn xuôi tiêu biểu của đời sống văn học Thái Nguyên. Ông là người mà cả cuộc đời gắn bó tha thiết với con người, mảnh đất Thái Nguyên. Ông là một nhà văn đạt được khá nhiều thành tựu trên con đường văn chương với nhiều tác phẩm đã đạt giải cao trong các cuộc thi về văn xuôi của Trung ương cũng như địa phương. Ông đã xuất bản 30 tác phẩm (gồm truyện ngắn, truyện vừa, tiểu thuyết, kịch bản phim truyền hình, thơ, phê bình thơ), trong đó có đến 20 tác phẩm đạt Giải thưởng (của Báo Văn Nghệ, Tạp chí Văn Nghệ Quân Đội, Báo Tuổi Trẻ, Hội nhà văn thành phố Hồ Chí Minh, Ủy ban nhân dân tỉnh Thái Nguyên, Ủy ban Toàn quốc Liên hiệp các Hội văn học nghệ thuật Việt Nam..). Tác phẩm của ông đã được nhiều nhà văn, nhà nghiên cứu phê bình chú ý, và được tuyển chọn vào sách Giáo khoa Tiểu học, sách Giáo khoa Văn học địa phương tỉnh Thái Nguyên. Do vậy, khi nghiên cứu về Hồ Thủy Giang cũng có nghĩa đã nghiên cứu về trường hợp cây bút văn xuôi tiêu biểu, nhiều thành tựu vào bậc nhất của tỉnh Thái Nguyên. Qua đó, chúng ta có thể hình dung ra được tính chất, đặc điểm và thành tựu văn chương của một tỉnh vùng trung du và miền núi trong quá trình vận động và phát triển ở thời kì hiện đại.

1.2. Cũng chính vì Hồ Thủy Giang là một nhà văn tiêu biểu của văn xuôi Thái Nguyên nên đã có một số luận văn Cao học và Đề tài Khóa luận của sinh viên, lựa chọn làm đề tài nghiên cứu. Tuy nhiên, các tác giả luận văn chỉ mới đi vào nghiên cứu một số thể loại trong sáng tác của ông như: Nghiên cứu về *Đặc điểm truyện ngắn của Hồ Thủy Giang* (Luận văn Thạc sĩ của Nguyễn Thị Tuyết Mai); *Đặc điểm tiểu thuyết của Hồ Thủy Giang* (Luận văn Thạc sĩ của Thân Thị Mai Linh Lan)...Ngoài ra, khi nghiên cứu Văn chương Thái Nguyên cũng có một số người đã nhắc đến ông như là một cây bút văn

xuôi tiêu biểu qua một số bài báo, bài nghiên cứu, phê bình đã khẳng định những đóng góp của ông trong lĩnh vực sáng tác văn xuôi của tỉnh và của khu vực. Với một nhà văn như Hồ Thủy Giang thì việc nghiên cứu về những tác phẩm của ông như thế vẫn là chưa đủ, còn rất nhiều đóng góp, nhiều nét đặc trưng và nhiều thành tựu vẫn chưa được phát hiện và khẳng định. Để góp phần phác họa bức chân dung nhà văn Hồ Thủy Giang một cách đầy đủ và trọn vẹn hơn, chúng tôi muốn được đi sâu vào nghiên cứu vấn đề “*Nhân vật nữ trong các tác phẩm văn xuôi*” của ông. Vì đây cũng là một đặc điểm nổi bật trong văn xuôi của ông, một thành tựu trong quá trình sáng tác hơn 30 năm qua của tác giả này.

1.3. Hơn nữa, trong các sáng tác của mình, ngòi bút của Hồ Thủy Giang luôn hướng tới việc phản ánh những hoàn cảnh, những số phận của người phụ nữ trung du và miền núi với nhiều thành phần xã hội, nhiều thân phận khác nhau. Qua đó, nhà văn đã thể hiện được tư tưởng nhân văn cùng những quan điểm (vừa truyền thống, vừa hiện đại) của ông đối với vai trò, vị trí của người phụ nữ; với những nỗi buồn, vui, đau khổ, thậm chí là bất hạnh của họ trong xã hội thời kỳ hiện đại. Vì thế, nghiên cứu hệ thống các nhân vật phụ nữ trong các tác phẩm của ông cũng có nghĩa là đã đi vào nghiên cứu phần đặc sắc, phần đóng góp nổi bật trong quá trình sáng tác, sáng tạo của nhà văn.

1.4. Mặt khác, Hồ Thủy Giang là một trong những nhà văn hiện đại có tác phẩm giảng dạy văn học địa phương. Do đó khi nghiên cứu về nội dung này chúng tôi rất mong muốn được đóng góp một tiếng nói của mình vào việc tìm hiểu, xây dựng tốt hơn các bài giảng về những tác phẩm của ông. Đồng thời góp phần phác họa rõ nét hơn bức chân dung nhà văn Hồ Thủy Giang, với tư cách là một cây bút văn xuôi tiêu biểu của tỉnh Thái Nguyên nói riêng, của khu vực trung du và miền núi nói chung. Chính vì vậy, chúng tôi xin

được chọn đề tài “*Nhân vật nữ trong văn xuôi của Hồ Thủy Giang*” làm đề tài luận văn Thạc sĩ của mình.

2. Lịch sử vấn đề

Hồ Thủy Giang là một trong những cây bút văn xuôi tiêu biểu của tỉnh Thái Nguyên và khu vực miền núi phía Bắc nên đã có khá nhiều bạn đọc và người nghiên cứu, phê bình, quan tâm và viết về ông. Sau đây, chúng tôi tổng hợp một số nhận xét, đánh giá của các nhà phê bình, các nhà văn về văn xuôi Hồ Thủy Giang nói chung, về hình tượng nhân vật phụ nữ nói riêng trong sáng tác của ông.

Nhà nghiên cứu, phê bình Lâm Tiên trong cuốn “*Tiếp cận văn học dân tộc thiểu số (2011)*” nhận xét: “*Truyện Điện hoa của Hồ Thủy Giang. Truyện với một giọng kể nhẹ nhàng, duyên dáng, với kết cấu hợp lý, tác giả đã dẫn dắt nhân vật trải qua các tình huống khác nhau với những diễn biến tâm lý sâu sắc, tế nhị để nhân vật nhận ra con đường thực của mình với cuộc sống muôn màu, muôn vẻ của nó*”. Nội dung của truyện xoay quanh việc phản ánh những thân phận, những cảnh ngộ, những vấn đề nhức nhối đang đặt ra trong cuộc sống hôm nay và nhân vật nữ “*Phương Lan trong truyện Điện hoa của Hồ Thủy Giang vẫn không thoát khỏi vòng tình ái thường tình của con người*”.

Tác giả Trần Văn Tác trong cuốn *Văn hóa - Văn học và ngôn ngữ địa phương tỉnh Thái Nguyên (2010)*, đã nhận xét: “*Hồ Thủy Giang là cây bút văn xuôi xuất sắc của Thái Nguyên. Anh có nhiều đóng góp không chỉ truyện ngắn, tiểu thuyết, thơ, tiểu luận phê bình văn học mà gần đây thành công ở cả kịch bản phim*”. Và ông cũng đã nhấn mạnh đến các nội dung tiểu thuyết của Hồ Thủy Giang: “*Các nhân vật có đời tư, có số phận riêng khó đoán trước được và ngôn ngữ trần thuật của Hồ Thủy Giang không gò ép mà luôn mềm dẻo biến hóa, khi ngậm ngùi, xót xa trước bi kịch của nhân vật, khi thủ thủ vỗ về, chia sẻ cùng nhân vật*”.

Trên báo Văn nghệ (của Hội nhà văn Việt Nam, số 38/2013), nhà văn Vũ Nho trong bài “**Hồ Thủy Giang – Cây truyện ngắn**” đã nhấn mạnh: Với tập truyện mới **Không phải là ảo ảnh**: “*Hồ Thủy Giang chứng tỏ một sức hút mạnh mẽ, một tình yêu mãnh liệt, bền bỉ với thể loại mà anh thành danh đầu tiên*”. Ông cũng rất thích đọc truyện ngắn của Hồ Thủy Giang. “*Thú thật, tôi là người đọc Hồ Thủy Giang rất sớm vì cùng trang lứa, cùng được giải truyện ngắn của Tạp chí Văn Nghệ Việt Bắc. Vẫn nhớ mãi những truyện được giải của anh như “**Cô bánh xích**”, “**Những trang bản thảo**”, “**Bông hoa cô đơn**”. Có thể thấy rất rõ một điều: “*Trước đây Hồ Thủy Giang say sưa với những nét đẹp của cuộc sống mới, nhiều điều lãng mạn, nhiều điều tốt đẹp dù hiện thực đời sống không thiếu những khó khăn, gian khổ. Giờ đây, anh điềm tĩnh hơn khi tiếp cận với hiện thực nhiều điều buồn, nhiều chuyện đau lòng, nhiều thứ trở trêu...Cái giọng kể vui tươi, hóm hỉnh, tràn đầy niềm yêu đời, lạc quan giờ được thay bằng giọng điềm đạm, kìm nén, ẩn chứa nhiều băn khoăn, day dứt*”.*

Trong bài viết **Văn chương Thái Nguyên** (Tháng 12 năm 2008), nhà thơ Nguyễn Thúy Quỳnh viết: “*Trong văn chương ông là người sớm nổi danh đặc biệt với truyện ngắn. Nhắc đến tên Hồ Thủy Giang bạn đọc nhớ đến các tác phẩm: “**Hoa phượng**”; “**Những trang bản thảo**”; “**Cô bánh xích**”...Ông là người có nhiều Giải thưởng văn học nhất trong giới văn chương tỉnh Thái Nguyên, đã hai lần đoạt Giải truyện ngắn của Tạp chí Văn nghệ quân đội và là tác giả của 17 tập sách gồm tiểu thuyết, truyện ngắn, phê bình tiểu luận...*”.

Phạm Văn Vũ trong bài “**Kiến giải lịch sử trong tiểu thuyết Tể tướng Lưu Nhân Chú của Hồ Thủy Giang**”, (Báo Văn nghệ Thái Nguyên, tháng 5 năm 2016), đã nhận xét: “*Hồ Thủy Giang đã rất khéo léo đem vào câu chuyện của mình những yếu tố lãng mạn, những chi tiết đời*

thực, để câu chuyện lịch sử kia không trở thành một “mẫu vật” trong bảo tàng mà thực sự là con người, là đời sống với không khí của thời đại và hoàn cảnh của nó”. Tác giả còn nhân mạnh đến hình ảnh những người phụ nữ trong cuộc đời của Tể tướng Lưu Nhân Chú thật đẹp – một vẻ đẹp về cả hình thức lẫn phẩm chất tâm hồn, đó là nàng “Ngọc Tiêm - một người vợ tuyệt vời, tuyệt đối yêu chồng và tuyệt đối đáng được chồng yêu...; Siao, người giấu lòng yêu thầm nhớ trộm và cuối cùng đã lấy thân mình chặn mũi tên giặc để chết thay Lưu Nhân Chú”.

Vi Phương, trong bài viết **“Truyện ngắn trên báo văn nghệ Thái Nguyên – 10 năm nhìn lại”**, (Báo văn nghệ Thái Nguyên, tháng 11 năm 2015) đã luận về cái Đẹp hiện hữu trong truyện ngắn của Hồ Thủy Giang: *“Cái đẹp vĩnh cửu qua sương gió khác với cái đẹp hữu hạn của xác thịt con người”*; *Cái đẹp thường biến mất trước suy nghĩ của những kẻ nông cạn trong “Thần sắc đẹp” truyện ngắn của Hồ Thủy Giang”*.

Tác giả Minh Hằng có bài viết **Vài điều đáng nói xung quanh cuốn tiểu thuyết lịch sử đầu tiên về danh nhân đất Thái** đăng trên báo Thái Nguyên ngày 31-5-2016 như sau: **“Tể tướng Lưu Nhân Chú** là *“đứa con tinh thần” thứ 29 của Nhà văn Hồ Thủy Giang, nhưng lại là cuốn tiểu thuyết lịch sử đầu tiên ông viết về danh nhân Thái Nguyên. Sự ra đời tiểu thuyết lịch sử Tể tướng Lưu Nhân Chú cũng lắm đặc biệt. Thông thường, người ta chuyển thể từ tiểu thuyết thành phim, nay nhà văn Hồ Thủy Giang làm ngược lại: chuyển thể từ phim thành tiểu thuyết. Với “quy trình ngược” này, tác phẩm là sản phẩm “nhuyễn” của kịch bản, phim và tiểu thuyết. Cũng vì thế, hình ảnh vị Anh hùng dân tộc đất Thái được khắc sâu hơn bao giờ hết”*. Người anh hùng Lưu Nhân Chú được mãi lưu danh muôn đời: *“Người Thái Nguyên, đặc biệt người Đại Từ rất tự hào về Tể tướng Lưu Nhân Chú. Đã có một trường cấp 3 mang tên ông; lễ hội Núi Văn, Núi Võ tại đền thờ Tướng*